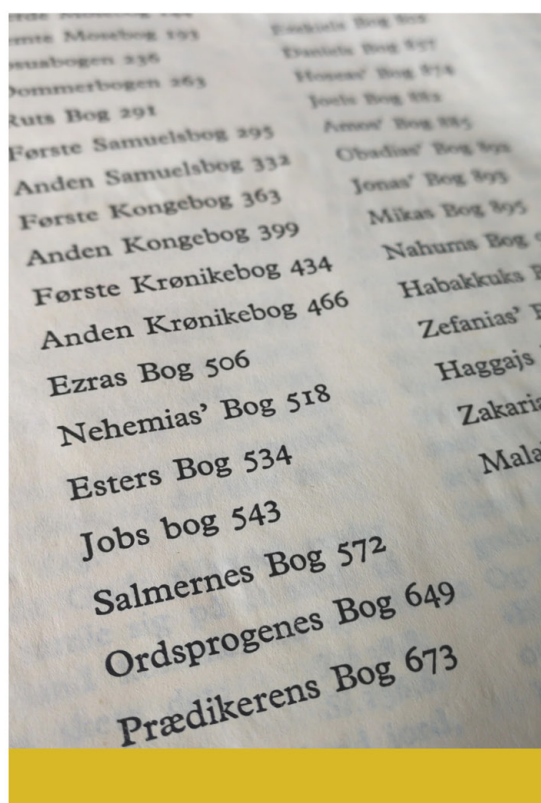

En PDF-artikel fra www.salmedatabasen.dk af Jens Simonsen, salmedigter og præst

Med Det Gamle Testamente i salmebagagen

Med Det Gamle Testamente i salmebagagen

Af Jens Simonsen, salmedigter og præst

1992-alterbogen som igangsætter

Da den nye alterbog kom i 1992 og åbnede op for de gammeltestamentlige teksters brug i søndagsgudstjenesten, gav det på én gang en udfordring til prædikenen og salmevalget. Mange præster ledte forgæves i salmebogen efter salmer, som relaterede til de tekster. Jeg havde på det tidspunkt skrevet salmer i en del år og også udgivet en salmesamling: *Lysset kommer til tiden*, 1989, Poul Kristensens Forlag, hvori der indgår flere salmer med udgangspunkt i gammeltestamentlige tekster.

Jeg har lige fra studietiden været optaget af Det gamle Testaments fortællinger, salmer og sprog, og jeg hilste det i høj grad velkomment, da muligheden forelå for at se disse tekster som en del af den gudstjeneste, jeg skulle forberede mig til. At det undervejs forekom svært at forstå måden, hvorpå visse tekster var skåret til, betød en ny udfordring. I det hele taget har det tit været svært at formidle en tekst via oplæsning fra alteret uden fornemmelse af, at en uforberedt tilhører/menighed ret hurtigt var stået af. Hvis teksterne ikke skulle overhøres, måtte de inddrages i prædikenen. Det skete stort set hver søndag. Men der forelå den mulighed at skrive salmer med indhold fra disse tekster.

Alle de overvejelser, som teksterne var årsag til, satte mig i gang med det projekt, jeg satte mig for, da jeg i februar 1999 besluttede at komme menigheden i møde ved at formidle teksterne i salmens form. At projektet blev så omfattende, som det blev, havde jeg ikke tænkt, da jeg begyndte på det. Men resultatet blev, at jeg i løbet af knap halvandet år havde skrevet salmer over samtlige gammeltestamentlige tekster til både I og II tekstrække.

Det var min grundtanke med skriveriet, at salmen skulle kunne indgå på 2. salmes plads i gudstjenesten umiddelbart efter oplæsningen af teksten, så menigheden under afsyngelsen af salmen kunne fordøje, hvad den netop havde hørt. Min forberedelse gik på at uddrage essensen af den læste tekst, forhåbentlig i et poetisk sprog – lade de mange billeder, som Det gamle Testamente er så rigt på, blive lukket op, så det ikke blev en ingemannsk gengivelse af tekstens ord, jf. Til himlene rækker din miskundhed Gud (Sal. 36), men en udlægning med de ord, der var naturlige for mig at bruge. Det var det ene.

Noget andet var, at jeg ikke havde i sinde at forudgribe selve evangeliet, men dog pege fremad – at alt var ikke sagt med det, vi nu havde hørt og sunget. Der fulgte mere efter. Så hensigten var at skærpe opmærksomheden og gøre det klart, at gudstjenesten har et fremadskridende forløb med led, der alle peger frem mod højdepunktet, nadveren, som højmesseritualet i 1992- udgaven har til formål at gøre.

Jeg ville altså gerne understrege betydningen af de gammeltestamentlige tekster og deres placering i gudstjenesten samtidig med, at jeg ville betone, at de ikke kunne stå alene.

Undervejs prøvede jeg nogle af salmerne af i gudstjenesten, men ikke mange. Hverken menighed eller betjening viste særlig interesse for projektet. Salmerne har alle forskellige verser. Mange af dem kan dog synges på kendte melodier. Selv om jeg ikke holdt det for mig selv, hvad jeg var i gang med, blev der ikke spurgt til det, og deraf sluttede jeg, at gudstjenesten jo ikke er præstens, men menighedens gudstjeneste, hvilket let kan glemmes af en skrivelysten præst.

Det blev en produktiv tid, lærerig både med hensyn til arbejdet med Det gamle Testamente og dets tekstbrug i gudstjenesten, men i høj grad også med hensyn til, hvad jeg formåede. Det væsentlige for mig ved at skrive salmer er selve processen. Det at arbejde med sproget i formidlingen af en bibelsk tekst hører for mig til tilværelsens højdepunkter.

I og med at jeg former noget, jeg kan kende mig selv i og vedkende mig, bygger jeg noget op. Det flytter mig fra et sted til et andet, og dér håber jeg så at kunne bygge videre på det, der gør mig til det menneske, jeg er. Jeg bliver et andet menneske af at formidle noget, der på én gang er hårdt arbejde – og det er det altid at arbejde med det bibelske stof – og samtidig, når processen er overstået, undrende at se på, hvor kom det hele egentlig fra. Det er dejligt at være i gang med at løse en salmeopgave, og det er strengt, når man tror, man har skrevet sin sidste salme.

Lysets utålmodighed

Nogle år efter projektet med de gammeltestamentlige tekster kom så udfordringen, som endte med *Lysets utålmodighed* (se listen over offentliggjorte salmer). Det var spændende at deltage i et arbejdsfællesskab, som jeg ikke havde kendt til med det tidligere projekt. De gammeltestamentlige salmer, jeg før havde skrevet, lagde jeg bag mig og gik i gang med de tekster, som jeg fik til opgave at skrive salmer til. Opgaven blev grebet an på en anden måde, idet jeg primært lagde vægten på den gammeltestamentlige tekst samtidig med, at jeg inddrog evangeliet til den pågældende søndag. Det lå i det fælles koncept, men jeg fandt det spændende, nu da muligheden forelå, at gribe det an på en anden måde. Jeg var meget produktiv med hensyn til de tekster, der skulle skrives til, og jeg tror, at årsagen lå i, at jeg havde gjort forarbejdet med de 150 gammeltestamentlige salmer, jeg havde skrevet omkring år 2000. I dag mener jeg nok, at det rigtige for mig ville have været at fortsætte linjen fra før: at skrive på de gammeltestamentlige teksters

betingelser uden at inddrage evangeliet. Hvis teksterne i en gudstjeneste står i et spændingsforhold til hinanden – og det gør de – vil jeg mene, at det ville have været det rigtigste. Men hvad jeg skrev, det skrev jeg, og det blev sådan.

Lutherrosen

Seneste større fællesprojekt har så været *Lutherrosen* (se listen over offentliggjorte salmer). I anledning af 500-året for reformationen er der udgivet en salmebog med 17 salmer, hvortil jeg har bidraget med salmen: *Du ER*. I bogen: *”Essays om musik og poesi. Antologi med tekster til Lutherrosen”* har jeg skrevet om tilblivelsen af denne salme, og om, hvordan den gammeltestamentlige tekst om Moses og den brændende tornebusk indgår i den. Når jeg i forbindelse med salmen henviser til 5. Mos. 33,16 og ikke til 2. Mos. 3, sker det med den begrundelse, at da Moses lyser velsignelsen over Israels stammer, lyder det til Josef, at hans land er velsignet af Herren ”med nåde fra ham, der bor i tornebusken.”

Der er nåde i tornebusken. Det er fra den, nåden udgår, for nåden er lige så grænseløs, som det JEG ER, der er til stede dér. Svaret til Moses kan lyde som den ophøjedes svar, og sådan forholder det sig, ellers havde svaret på Moses’ spørgsmål kunnet lyde anderledes. Men nåden tilkendegiver, at samtidig med, at Gud er uden for sit skaberværk, er han også inde i det. Belært af Luther ligger det os lige for, at troen har øjne, der ser nåden i skabelsens verden.

Mine salmer bliver til i nærkontakt med det bibelske univers, uden at dette univers rent sprogligt blot overføres til vers. På den måde understreges salmens traditionssammenhæng med, at traditionen får en nyfortolkning. I diskussionen om nye salmer møder man ofte den vending: Kan du noget, som de gamle salmedigtere ikke har kunnet? Svaret er ligetil: De skrev på baggrund af den tid, de levede i, jeg skriver på baggrund af den tid, der er min. De lykkedes ikke med alt, hvad de skrev. Det gør

jeg heller ikke. Men jeg skriver med det materiale, jeg har til rådighed, og det er selvsagt præget af tiden, salmen bliver til i.

Sproget forandres. Det samme gør vores måde at opfatte tilværelsen på. Også vores udlægning af teksten revideres. Men eftersom salmen primært hører hjemme i gudstjenestens sammenhæng, må udlægningen ikke ændres så meget, at den ikke ”driver på Kristus”.

På det seneste har jeg forsøgt nye veje i salmeskrivningen, idet jeg har gjort brug af ord og vendinger, som forskellige digtere har formuleret. Jeg ved ikke om det er legalt, men jeg gør det alligevel. Jeg har en salme, hvori et Hulda Lütken-citat indgår, en anden med et Frank Jæger-citat, én med et citat af Robert Corydon og én, der er stærkt inspireret af Ole Sarvig. Altså profane vendinger, som jeg gør brug af. Og med ordet profan mener jeg: Deres ord giver sig ikke ud for at have et religiøst/kristent indhold. På den måde forsøger jeg en fornyelse via ikke-bibelsk sprog at forny det kristne sprog. Om det er legalt – om det lykkes skal jeg ikke kunne sige. Men det prøves.

Det seneste af særlig spændende karakter, jeg har oplevet, var at få til opgave at skrive en salme til en nykomponeret melodi. Det var en anden rækkefølge end den gængse, hvor en melodi skrives til en tekst. I det salmefællesskab, jeg er med i, blev opgaven stillet: Skriv en salme om mangfoldighed, og salmen blev sendt til en komponist, som er med i fællesskabet. Til komponisterne lød opgaven på: Skriv en dansende melodi, og til den, jeg modtog, skrev jeg en pinsesalme. Det var henholdsvis Erik Sommer og Jesper Gottlieb, jeg kom til at samarbejde med, og det blev et meget inspirerende forløb for mig. På én gang at tænke traditionelt og utraditionelt satte noget nyt i gang.

Salmer, som er offentliggjorte i forskellige sammenhænge:

- 1987: Forum for Rytme i Kirken.
En stjernetyder sad og stirrede mod himlen. Mel.: Mikkel Haaning.
- 1989: *Lyset kommer til tiden.* Salmer m. linoleumssnit af Helmer Breindahl.
Poul Kristensens Forlag.
- 1992: *Før søndagen.* Edition Egtved. 20 salmer, udsendt i DR TV 1992.
s. 5: *Sennepsfrøet*. Mel. Klaus Brinch.
- 1994: Forum for Rytme i Kirken.
Ufatteligt at Gud. Mel.: Hans Dammeyer.
Hør stemmen Guds himmel er åben. Mel.: Preben Andreassen.
Det er for os en given sag. Mel.: Jens Nielsen.
- 1994: *Sennepsfrøet.* Salmer. Forlaget Tuxedo.
- 1997: *De 7 korsord.* Mel.: Jens Nielsen. For tre lige stemmer, solist og klaver. Edition Egtved.
- 2000: *Salmer og sange i skole og kirke*, v. Willy Egmose. Folkeskolens Musiklærerforening.
Nr. 19, 33, 51, 55, 67, 68, 95, 98, 100, 104, 108, 112, 118.
- 2001: *Tredjedagens lyse rum.* 12 salmedigtere fra vor tid. Unitas forlag.
- 2001: Forum for Rytme i Kirken.
En dråbe på et rosenblad. Mel.: Erik Koppelgaard.
- 2004: Erling Lindgren: *24 kirkelige sange.* Edition Wilhelm Hansen.
s. 32: *Kærlighed kan aldrig ældes.*
- 2004: Willy Egmose: *Advent i koret.* Folkeskolens Musiklærerforening.
s. 4: *Jorden skal danse.*
- 2007: Willy Egmose: *Forår i koret.* Dansk Sang.
s. 4: *Milde maj.*
- 2007: Preben Andreassen: *Advent. 12 betragtninger over Johannes Døber-skikkelsen ifølge Lukas.*
Dansk Sang.
- 2008: Forum for Rytme i Kirken.
Vi flokkes nu om bordet. Mel.: Willy Egmose.
- 2010: *Så gådefuldt stort* Nye salmer og sange fra Løgumkloster Højskole.
s. 28: *Er det drømmespil.*
s. 50: *Hvor er du drilsk, april.*
- 2011: *Lysets utålmodighed.* Salmer til de gammeltestamentlige læsninger af 12 salmedigtere fra vor tid.
- 2011: Forum for Rytme i Kirken.
Maria måtte klynge sig til en engels fod. Mel.: Anne Odgaard Eyermann.
- 2012: Forum for Rytme i Kirken.
Du var i din himmel. Mel.: Niels Rahbech.
- 2014: Forum for Rytme i Kirken.
Universet er barmhjertighedens sted. Mel.: Johs. Konstantin Neergaard.
- 2015: John Høybye: *Se på himlen.* Musik til 4 årstidshøjmesser. Dansk Sang.
- 2015: *Årets gang. 23 årstidssalmer af 11 digtere og 11 komponister.* Unitas Forlag.
- 2015: Forum for Rytme i Kirken.
Salme til natten. Mel.: Hans Holm.
- 2016: *100 salmer.* Eksistensen.

Nr. 820: *Gå på lige flisegange.*

2016: *Lutherrosen. 17 salmer, udgivet i anledning af 500-året for reformationen.*

Forlaget Mixtur.

Nr. 12: *Du er.* Mel.: Willy Egmose.

Ikke-publicerede værker:

1993: *De 7 korsord.* Salmekreds for 2-stemmigt børnekor. Musik: Per Nedergaard Hansen.

1995: *Jesu opvækkelse af Lazarus.* 9 salmer udsat for 4-stemmigt kor: Musik: Mikkel Haaning.

1997: *6 passionsbetragtninger over lignelsen om de onde vinbønder.* Musik: Preben Andreassen.

2007: *12 månedssange.* Musik: Preben Andreassen.